

δ' ἐκάησαν, ἐν τοῖς κενωθεῖσι διὰ τοῦ πυρὸς χώροις αὐτῶν συνεχύθησαν συμπεσόντες λίθοι καὶ χῶματα κεκαυμένα καὶ ἀγγεῖα καὶ μολύβδου χύματα ἢ ἐλάσματα. Οἱ ἔνδεσμοι θὰ συνεδέοντο, νομίζω, πρὸς ἀλλήλους οἱ ἐπάλληλοι κατὰ τινὰ τρόπον, ἀλλὰ καὶ διὰ ὀριζοντίων θράνων εἰς διάφορα ὕψη διηκόντων. Πῶς ὅμως οἱ θράνοι συνεδέοντο μετὰ τῶν ἐνδέσμων καὶ πῶς οὔτοι πρὸς ἀλλήλους (ἦλοι δὲν εὐρέθησαν), ἀγνοῶ ἀκόμη. Εἰς τινὰς γωνίας τοῦ οἰκοδομήματος ὑπῆρχον ἔνδεσμοι διαγωνίως, ἀλλαχοῦ δὲ τῆς γωνίας οἱ ἔνδεσμοι ἦσαν παράλληλοι πρὸς τὸν ἕτερον τῶν συναντωμένων τοίχων.

Εἰς τὸν νότιον τοῖχον τοῦ δωματίου τῶν τοιχογραφημάτων ἀπέναντι τῶν δυτικωτάτων ἐνδέσμων τοῦ βορείου τοίχου ἦσαν ἀντίστοιχοι ἔνδεσμοι, ὧν ἡ θέσις ἠρευνήθη εἰς ὕψος 0.75. Περαιτέρω δὲν ἠρευνήσαμεν, κατελίπομεν δὲ καὶ ἄλλα σημεῖα ἢ ζητήματα ἀνερευνήτα, ἵνα ὀριμάσωσιν ἐν τῷ μεταξὺ σκέψεις τινὲς περὶ τῶν δυνατῶν προσδοκιῶν.

Τὰ εὐρεθέντα ὄστρακα ἀγράφων ἀγγείων ὑπὸ τὸ σύμπηκτον ἐπίστρωμα, περιμένουσι καθαρισμόν καὶ συγκόλλησιν. Τὰ τοιχογραφήματα καθαρίζονται καὶ παραβαλλόμενα πρὸς τὰ παλαιότερον εὐρεθέντα, μεθ' ὧν ἀποτελοῦν ἐν σύνολον, συγκολλῶνται ὑπὸ τῆς καλλιτέχνιδος ζωγράφου δεσποινίδος Bertel Schwitzer, ἥτις θὰ ἀντιγράψῃ τὰ ἀξιολογώτερα.

Α. Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΣ

4. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΝΕΑΣ ΑΓΧΙΑΛΟΥ

Κατὰ τὸ 1929 ἀνέσκαψα πρῶτον τὴν βασιλικὴν Β, τὴν κειμένην παρὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν Βόλου - Ἀλμυροῦ καὶ κάτωθεν τῆς Ν πλευρᾶς τοῦ λόφου τῆς Πυράσου, καὶ δευτέρον ἐνήργησα δοκιμαστικὴν ἔρευναν καὶ ἀνασκαφὴν μικροῦ τμήματος ἐτέρου μεγάλου κτίσματος εἰς τὸ ἀπαλλοτριωθὲν γήπεδον Ζορμπᾶ.

Διὰ τῶν πρώτων ἀνασκαφῶν ἦλθεν εἰς φῶς ὀλόκληρος ἡ δευτέρα χριστιανικὴ Βασιλικὴ τῶν θεσσαλικῶν Θηβῶν ἐκκαθαρισθεῖσα σχεδὸν τελείως ἀπὸ τῆς μεγάλης ἐπιχωματώσεως. Τῆς βασιλικῆς Β, ἥς μικρὸν τμήμα τοῦ ἱεροῦ βήματος εἶχον πέρυσιν ἀποκαλύψει, ἀνευρέθησαν τὰ θεμέλια εἰς ὕψος 1.50 μ. κατὰ τὴν Β πλευράν, ἐνῶ κατὰ τὴν Ν. διασφῶζονται ἐλάχιστα τμήματα ὕψους μόλις 0.50 μ.

Ἡ συστηματικὴ ἔρευνα τῆς βασιλικῆς ταύτης ἔφερεν εἰς φῶς παλαιοχριστιανικὸν κτίσμα ὑψίστης σημασίας οὐ μόνον ἀπὸ ἀρχαιολογικῆς ἐπόψεως ἀλλὰ καὶ ἀπὸ λειτουργικῆς, ἥτοι κτίσμα ἐρμηνεύον κατὰ τρόπον ἀναμφισβήτητον τὴν μορφήν τῆς χριστιανικῆς λατρείας ἀπὸ τοῦ θριάμβου τοῦ χριστιανισμοῦ.

Περιγραφή τῆς ἀνευρεθείσης βασιλικῆς.

Ἡ ἀνασκαφεῖσα βασιλική (ὀλικοῦ μήκους 40 μ. καὶ πλάτους 17.55 μ.) εἶναι ὁμοίου ρυθμοῦ πρὸς τὴν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη ἀποκαλυφθεῖσαν πρὸ τῆς Ἀγορᾶς Ν. Ἀγχιάλου βασιλικὴν Α, ἣτοι ἔχει ἑλληνιστικὸν τύπον, διαιρεῖται δὲ ἑσωτερικῶς διὰ δύο κιονοστοιχιῶν (ἔξ 8 κίωνων εἰς ἑκάστην) εἰς τρία κλίτη· δυτικῶς τοῦ κυρίως ναοῦ ὑπάρχουσιν ὁμοίως: νάρθηξ, αἶθριον καὶ πρόπυλον, κατὰ δὲ τὴν Ν καὶ Α πλευρὰν προσκτίσματα.

Ἄν καὶ ἔχει ἐν τούτοις τὸν αὐτὸν ρυθμὸν πρὸς τὴν πρώτην βασιλικὴν, εἰς τὰς λεπτομερείας οὐσιωδῶς διαφέρει καὶ εἰς τοῦτο ἔγκειται ἡ ἀρχαιολογικὴ τῆς ἀξία.

α'. *Πρόπυλον.* Δυτικῶς καὶ πρὸ τοῦ ναοῦ ἐκτείνεται εἰς σχῆμα προπύλου στενὸν καὶ ἐπίμηκες κτίσμα (17.50×4.10 μ.), διαιρούμενον εἰς τρία μέρη, ἔξ ὧν τὸ ἀριστερὸν σχηματίζει μεγάλην αἴθουσαν (10.10×4.10 μ.), εἰς ἣν ὀδηγεῖ ἕκ τῶν ἔξω πυλῶν δεξιὰ τῆς αἰθούσης ταύτης θύρα, ἧς ἀνευρέθη τὸ κατώφλιον, ὀδηγεῖ εἰς ἑτέραν αἴθουσαν, διαιρουμένην δι' ἐνισχυτικοῦ τόξου εἰς εἰδὸς τι διαδρόμου καὶ μικρὸν διαμέρισμα, εἰς τὸ Ν ἄκρον τοῦ ὁποίου ἀνευρέθη 0.50 μ. κάτωθεν τοῦ μαρμαροστρώτου δαπέδου ἡ ἀρχὴ ὀχετοῦ καὶ τμήματα μαρμαρίνης λεκάνης ἐχούσης πιθανώτατα τὸ σχῆμα σταυροῦ. Ὀλόκληρος ὁ χῶρος ἔχει ἐπενδεδυμένους τοὺς τοίχους δι' ὀρθομαρμαρώσεως πρόκειται δὲ ἴσως περὶ κατηγουμενίου καὶ βαπτιστηρίου.

β'. *Αἶθριον.* Ἀπὸ τοῦ προπύλου τούτου δύο εἴσοδοι, ἐκατέρωθεν τῆς μεσαίας θύρας αὐτοῦ ἀνοιγόμεναι, ὀδηγοῦσιν εἰς τὸ αἶθριον τοῦ ναοῦ. Τοῦτο συνίσταται ἕκ τριῶν στοῶν καὶ εἶναι μικροτέρων διαστάσεων (8 μ. μήκους) ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ μεγαλοπρεπὲς αἶθριον τῆς ἀνασκαφείσης κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη βασιλικῆς Α (22.50 μ.), ἔχει δὲ προέκτασιν κατὰ τὴν Ν πλευρὰν — εἰδὸς τι προπύλου τοῦ αἵθριου — ὅπερ σχηματίζεται διὰ τριῶν κίωνων, ὧν ἀνευρέθησαν αἱ ἰωνίζουσαι βάσεις. Τὸ αἶθριον ἔχει πρὸς Α τῆς μέσης στοᾶς φρεᾶρ, οὗτινος διεσώθη τὸ μαρμαρίνον στόμιον, ἔναντι δὲ αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς Δ πλευρᾶς ἀνεφάνη ἡ θέσις μεγάλης λάρνακος σχηματιζομένης μεταξὺ δύο κτιστῶν προεξοχῶν — παρὰ τὰς παραστάδας τῆς κεντρικῆς στοᾶς εὗρισκομένων — καὶ περικλειομένης διὰ θωρακίων μεταξὺ κιονίσκων, ὡς δεικνύουσιν αἱ βαθεῖαι ἐγκοπαὶ καὶ αἱ διακόπτουσαι αὐτὰς τετραγωνικαὶ βάσεις τῶν κιονίσκων τούτων ἐπὶ μεγάλων μαρμαρίνων πλακῶν ἱκανοῦ πάχους. Πρόκειται πιθανώτατα περὶ φιάλης τοῦ ναοῦ, ἀνευρέθη δὲ καὶ ὁ ὀχετός, δι' οὗ εἰσήγετο τὸ ὕδωρ. Εἰς τὸ ΝΑ ἄκρον τῆς ἀριστερᾶς στοᾶς τοῦ αἵθριου καὶ παρὰ τὴν λάρνακα ταύτην ἀνευρέθη ἀνεστραμμένη ἰωνίζουσα βᾶσις μετὰ τεσσάρων γομφώσεων, δηλωτικῶν ὑπάρξεως κατὰ τὸ μέρος τοῦτο εἶδους τινὸς τετρασκελοῦς λυχνίας.

Ἡ ἀριστερὰ αὐτῆ στοὰ τοῦ αἰθρίου ἔχει ἰδίαν εἴσοδον, ἥτοι δίλοβον ἀνοίγμα, χωριζόμενον διὰ κίονος, οὐτινος ἢ βάσις εὐρίσκεται κατὰ χώραν. Εἰς τὸ ἀριστερὸν τμήμα τοῦ ἀνοίγματος τούτου ἀνευρέθη κατώφλιον ἐπεστρωμένον διὰ μεγάλων πλίνθων, αἵτινες μάλιστα μαρτυροῦσι μεταγενεστέραν ἐπισκευήν, καθόσον καλύπτουσι τὰς βάσεις τῆς ἀριστερᾶς κιονοστοιχίας. Τῆς ἐπισκευῆς ταύτης μαρτύριον ἴσως εἶναι ἡ προγενεστέρως κατὰ τὸ μέρος τοῦτο ἀνευρεθεῖσα ἐπιγραφή: «Ἐπὶ Ἐλπίδιου τοῦ ἀγιοτάτου ἐπισκόπου Στέφανος ὁ ἐλάχιστος διάκονος ὑπὲρ εὐχῆς». Τὸν ἐπίσκοπον Ἐλπίδιον γνωρίζομεν ἐκ τῶν πηγῶν ὡς ἀκμάσαντα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 6^{ου} αἰῶνος, εἰς τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην πρέπει ν' ἀποδοθῶσι καὶ αἱ παρατηρούμεναι ἐν τῷ ναῷ ἐπισκευαί.

γ'. *Νάρθηξ.* Ἀπὸ τοῦ Αἰθρίου δύο πύλαι ὀδηγοῦσιν εἰς τὸν νάρθηκα δεξιὰ τοῦ ὁποίου ἀνοίγεται θύρα, ἄγουσα εἰς τετράγωνον διαμέρισμα, ἔχον τὸ πλάτος τῆς προεκτάσεως ἢ τοῦ προπύλου τοῦ αἰθρίου, ἐπεστρωμένον δὲ διὰ μεγάλων πλίνθων ὁμοίων πρὸς τὴν στῶσιν τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῦ στοᾶς.

δ'. *Κυρίως ναός.* Ἀπὸ τοῦ νάρθηκος εἰσέρχεται τις διὰ τοῦ ἐν τῷ μέσῳ Τριβήλου καὶ δύο ἑκατέρωθεν διλόβων εἰσόδων εἰς τὸν κυρίως ναόν. Οὗτος ἔχει τὸ σχῆμα τρικλίτου, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἑλληνιστικῆς βασιλικῆς, ἐχούσης τὸ μέσον κλίτος διπλάσιον τῶν πλαγίων, ἅτινα ἀνευρέθησαν ἐπεστρωμένα διὰ πλίνθων, ἐνῶ εἰς τὸ μεσαῖον κλίτος διατηροῦνται εἰς ὀλίγα μέρη αἱ μεγάλαι μαρμαρίνοι πλάκες τοῦ δαπέδου. Εἰς τὸ κέντρον τοῦ κλίτους τούτου ἀνεφάνη βάσις, ἣτις θὰ ἠδύνατο ὡς ἡ βάσις ξυλίνου ἄμβωνος νὰ ἐρμηνευθῆ.

Αἱ κιονοστοιχίαι τῆς βασιλικῆς βαίνουσιν ἐπὶ ὑψηλοῦ στυλοβάτου, ὅστις ὑψοῦται 0.50 μ. ἀπὸ τοῦ δαπέδου. Ἐκ τῶν βάσεων τῶν κίωνων διεσώθησαν εἰς ἀμφοτέρους τοὺς στυλοβάτας τέσσαρες, αἱ δὲ ἄλλαι ἀνευρέθησαν εἰς τεμάχια κατὰ τὰς ἀνασκαφάς, τοποθετηθεῖσαι μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν εἰς τὰς θέσεις των. Ὅμοίως ἀνευρέθησαν τμήματα κορμῶν καὶ εἰς ἀκέραιος, μήκους 3.70 μ., δύο κιονόκρανα ἰωνίζοντα καὶ τρία ἐπιθήματα, ὧν τὰ δύο ἔχουσιν ἰσοσκελεῖς σταυροὺς ἐντὸς κύκλου καὶ ἑκατέρωθεν φοινικοειδεῖς κλαδίσκους εἰς χαμηλὸν ἀνάγλυφον, εἶναι δὲ ἐκ τῶν ἐπιθημάτων τῶν κιονοστοιχιῶν, ὁ δ' ἕτερος μονόγραμμα ἐντὸς στεφάνου εἰς ὑψηλὸν ἀνάγλυφον καὶ εἶναι ἐκ τῶν ἐπιθημάτων τοῦ τριβήλου. Τμήματα κίωνων καὶ ἐπιθημάτων ὑπερφῶν δὲν ἀνευρέθησαν, φαίνεται δ' ὅτι ἡ βασιλικὴ αὕτη ἔστειρεῖτο γυναικωνίτου.

Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ παρατηρούμενη καταστροφή· αἱ κατὰ χώραν ἀνευρεθεῖσαι βάσεις εἶναι ἀσβεστοποιημέναι, τὰ δὲ τεμάχια ἀνευρέθησαν μελανά ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς. Ἐκ τῆς ὅλης τέχνης τῆς βασιλικῆς φαίνεται, ὅτι καὶ αὕτη ἀνήκει εἰς τὸν 5^{ον} μ. Χ. αἰῶνα (ὡς καὶ ἡ βασιλικὴ Α.).

ε'. *Ἱερὸν Βῆμα.* Ὅ,τι ἀναδεικνύει τὸν ναὸν τούτον καὶ προσδίδει ἰδιάζουσαν ἀξίαν οὐ μόνον ἀρχαιολογικὴν ἀλλὰ καὶ λειτουργικὴν, εἶναι τὸ Ἱερὸν

βῆμα τοῦ ναοῦ, αἱ βάσεις καὶ ἡ διάταξις τοῦ ὁποίου ἀνευρέθησαν σχεδὸν ἀνέπαφα. Τὸ ἱερόν βῆμα καταλαμβάνει δλόκληρον τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τοῦ μέσου κλίτους καὶ διακρίνεται εἰς σολέαν, θρόνους τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἐπισκόπου καὶ ἁγίαν τράπεζαν μετὰ τοῦ κιβωρίου. Ἡ διάταξις τούτων ἔχει οὕτως: Ἐγκάρσιος τοῖχος συνδέει τὰ ἄκρα τῆς ἀψίδος, ἔχων ἐν τῷ μέσῳ μεμονωμένον τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον, οὗτινος ἀνευρέθη ἡ κάτω βαθμὶς μετὰ μαρμαροθετημάτων. Ἐκατέρωθεν τῆς ἀψίδος ἐκτείνονται κάθετοι πρὸς τὸν ἀνωτέρω συμπαγεῖς τοῖχοι, ἔχοντες τέσσαρας βαθμίδας, αἵτινες ὀδηγοῦσιν εἰς ὑψηλὸν βῆθρον, ὅπου προφανῶς ἦσαν οἱ θρόνοι τῶν ἱερέων. Ὁ οὕτως εἰς σχῆμα □ διαμεμορφωμένος χώρος ἔχει ἐν τῷ μέσῳ τὴν ἁγίαν τράπεζαν μετὰ τοῦ κιβωρίου, ὧν ἀνευρέθησαν αἱ βάσεις, ἥτοι μεγάλην μαρμαρινὴν πλάκα μετὰ γλυφῶν ἔχουσαν τέσσαρας κιονίσκους ὑποβαστάζοντας τὴν πλάκα τῆς ἁγίας τραπέζης (τμήματα τούτων ἀνευρέθησαν), παρὰ τὰ τέσσαρα δὲ ἄκρα τῆς πλακὸς ταύτης ἀνεφάνησαν αἱ ἰωνίζουσαι μικραὶ βάσεις τοῦ κιβωρίου. Κατὰ τὸ μέσον τῆς πλακὸς ἀνευρέθη ὑπὸ τὴν γῆν τὸ ἐγκαίνιον ἥτοι κτιστὸν σταυροειδὲς κτίσμα βάθους 0.80 μ. Τέλος ἀπὸ τῶν βῆθρων τῶν θρόνων τῶν ἱερέων ἐκτείνεται ἡ σολέα, ἥτοι κιγκλίδωμα ἔχον βῆθρον, ἐφ' οὗ εἶναι τοποθετημένα θωράκια μετὰ τετραγώνων μαρμαρινῶν κιονίσκων, ἀπολλῆγον δὲ εἰς τὸ μέσον εἰς δύο γλωσσίδας μετὰ γλυφῶν καὶ σχηματίζον ἐν τῷ μέσῳ εἰδὸς τι πυλῶνος διὰ τεσσάρων κίωνων, ὧν οἱ δύο ἐξ ἀτρακίου λίθου καὶ οἱ ἕτεροι δύο ἐκ πορφυροῦ λακωνικοῦ. Σχεδὸν δλόκληρον τὸ ὕλικόν τῆς σολέας, ἥτοι κιονίσκοι καὶ θωράκια ἀνευρέθησαν εἰς συντρίμματα. Ἡ διάταξις αὕτη τοῦ ἱεροῦ βήματος ἐνέχει ὑψίστην σημασίαν καὶ ἐρμηνεύει πλεῖστα προβλήματα τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς λατρείας, περὶ ὧν θέλω διαλάβει εἰς τὴν προσεχῶς ἐκδιδομένην μελέτην μου ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι.

Ἄξιον ἐπίσης ἀναγραφῆς εἶναι, ὅτι κατὰ μῆκος τῶν πλαγίων κλιτῶν τοῦ ναοῦ ἀνευρέθη βῆθρον πλάτους 0.60 μ. δηλωτικὸν ὑπάρξεως ἐν τῷ ναῷ καθισμάτων τῶν πιστῶν κατὰ τὰς ἱεροτελεστίας.

ζ'. Προσκτίσματα. Κατὰ τὰς ἀνακαφὰς τῆς βασιλικῆς ταύτης καὶ παρὰ τὴν Ν αὐτῆς πλευρὰν ἦλθεν εἰς φῶς καὶ σύμπλεγμα κτισμάτων, συνεχομένων πρὸς τὴν τετράγωνον αἵθουσαν τὴν ἐκτεινομένην δεξιὰ τοῦ νάρθηκος. Ἀπὸ τῆς αἵθουσης ταύτης θύρα, ἥς διασφύζεται τὸ μαρμαρινὸν κατώφλιον, ὀδηγεῖ εἰς ἐπίμηκες διαμέρισμα ἀπολλῆγον νοτίως εἰς ἡμικυκλικὴν ἀψίδα· εἰς τὸ μέσον τοῦ διαμερίσματος τούτου ἀνευρέθησαν θεμέλια δύο συνεχομένων χαμηλῶν πλινθοκτιστῶν κτισμάτων, εἰς τὸ ἀριστερὸν ἄκρον τῶν ὁποίων ἀνεφάνη βῆσις μικροῦ κίονος, ὁ κορμὸς τοῦ ὁποίου ἀνευρέθη. Ὑπάρχουσι προσέτι ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ τοίχου δύο πλινθόκτιστοι ἐστίαι καὶ παρ' αὐτὰς ὀχετός. Τὸ διάμερισμα τοῦτο συνέχεται πρὸς ἕτερον τετράγωνον διάμερισμα, ἔχον ὁμοίως ὀχετὸν ἐν τῷ μέσῳ καὶ πυλίδα κατὰ τὴν Ν πλευρὰν, συγκοινωνεῖ δὲ τοῦτο

καὶ μετὰ τοῦ δεξιοῦ κλίτους τοῦ ναοῦ διὰ πύλης. Τέλος ἀνατολικῶς αὐτοῦ ἀνεφάνη ἕτερον χαμηλὸν συμπαγὲς κτίσμα εἰς σχῆμα τραπέζης, ἐρειδόμενον ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ δεξιοῦ κλίτους. Τὸ ὅλον σύμπλεγμα δὲν δύναται ἄλλως νὰ ἐξηγηθῇ εἰμὴ ὡς ἐστία καὶ προθάλαμος, ἔνθα ἐγίνετο ἡ διανομὴ τῶν τροφῶν προφανῶς εἰς τοὺς ἔνδεεις τῆς χριστιανικῆς κοινότητος. Τὸ τελευταῖον κτίσμα εἶναι ὁ τόπος τῆς ἐστιάσεως.

Ἐτερον πρόσκτισμα ἀνεφάνη κατὰ τὴν Α πλευράν· τοῦτο δὲν ἠρευνήθη τελείως, φαίνεται ὅμως ὅτι πρόκειται μᾶλλον περὶ οἰκῆματος τῶν κληρικῶν, καθόσον συγκοινωνεῖ τοῦτο διὰ πυλίδων, ἐκατέρωθεν τῆς ἀψίδος καὶ κατὰ τὰ πλάγια κλίτη ἀνοιγομένων.

Δευτέρα ἀνασκαφή.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ἑβδομάδα ἀνέσκαψα τμήμα ἐτέρου μεγάλου κτίσματος κειμένου ἐντὸς τῆς κομπολόεως καὶ ἐκτεινομένου οὐ μόνον εἰς τὸ ἀπαλλοτριωθὲν ἤδη γήπεδον ἔνθα ἡ οἰκία καὶ αἱ ἀποθήκαι Ι. Ζορμπᾶ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἕτερα γήπεδα, ἔνθα αἱ οἰκίαι τῶν Ε. Βόϊνογλου, Π. Ζώτη καὶ Γ. Καροκανίδη, ὡς ἀπέδειξε δοκιμαστικὴ ἔρευνα ἐνεργηθεῖσα ὑπ' ἐμοῦ εἰς τοὺς περὶ τὰς οἰκίας τῶν ἀνωτέρω ἰδιοκτητῶν κήπους. Εἰς τὸν χώρον τοῦτον ἐπετράπη δυστυχῶς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1908 ὑπὸ τοῦ τότε Ἐφόρου κ. Ἀρβανιτοπούλου ἡ οἰκοδομή, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τοῦ νῦν ἐπιμελητοῦ Ν. Γιαννοπούλου καὶ τοῦ ἀποθανόντος Γ. Λαμπάκη, οἵτινες κατὰ τὴν θεμελίωσιν οἰκιῶν εἰς τὸ μέρος τοῦτο εἶδον τμήμα μωσαϊκοῦ δαπέδου καὶ τινὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη· εἵμεθα δὲ οὕτω σήμερον ἠναγκασμένοι νὰ προβαίνωμεν εἰς δαπανηροτάτας ἀπαλλοτριώσεις, ἔτι δὲ νὰ ἀνευρίσκωμεν κατεστραμμένα ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν τὰ θεμέλια τοῦ μνημείου καὶ πολύτιμα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη.

Ἐφέτος ἀνέσκαψα μέρη τῶν κατεδαφισθεισῶν δύο μεγάλων ἀποθηκῶν Ζορμπᾶ, ἀνεῦρον δὲ εἰς τὸ συνδέον τὰς δύο ἀποθήκας τμήμα ἀριστερὰ μωσαϊκὸν δάπεδον μετὰ γεωμετρικῶν διακοσμήσεων καλῶς διατηρούμενον καὶ μετὰ περιστυλίου, οὔτινος ἀνευρέθησαν τρεῖς βάσεις. Τοῦτο συνέχεται πρὸς κτίσμα πλινθόκτιστον, βαῖνον πρὸς Α καὶ συγκείμενον ἐκ τριῶν διαμερισμάτων συγκοινωνούντων διὰ θυρῶν. Ἐκ τῶν διαμερισμάτων τούτων τὸ δεξιὰ εὐρισκόμενον ἔχει μωσαϊκὸν δάπεδον μετὰ γεωμετρικῶν σχημάτων πληρουμένων διὰ παραστάσεων ἀγγείων καὶ καρπῶν, κεῖται δὲ ὑψηλότερον τοῦ πρώτου κατὰ 0.60 μ.. Τὰ λοιπὰ διαμερίσματα εἶναι ἐπεστρωμένα διὰ μαρμαρίνων πλακῶν. Προφανῶς εὐρισκόμεθα πρὸ τοῦ αἰθρίου χριστιανικοῦ κτίσματος μεγάλων διαστάσεων, ὡς μαρτυροῦσι τοῦτο καὶ οἱ ἀνερευθέντες κίονες ἐκ γρανίτου καὶ θεσσαλικοῦ πρασίνου λίθου (ῦψ. 3.60 μ.) καὶ τὰ ἀναδιπλούμενα κορινθιάζοντα κιονόκρανα μεγάλης διαμέτρου. Ὅμοίως ἀνευρέθησαν πολλὰ τμήματα θωρα-

κίων μετὰ μονογραμμάτων ἐντὸς κύκλων καὶ ἕτερα μετὰ ποικίλων διακοσμῆσεων, στύλοι διλόβων παραθύρων, ζεύξεις καὶ τμήματα ὀρθομαρμαρώσεως κλπ. Ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι πρόκειται περὶ κτίσματος τῶν περὶ τὸν Ἰουστινιανὸν χρόνων, ὅπερ θὰ ἐρμηνεύσῃ ἢ συνέχισις τῶν ἀνασκαφῶν.

Παρὰ τὸ αἶθριον εἰς τὸ ἄκρον τῆς κιονοστοιχίας καὶ ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ κτίσματος ἀνευρέθη μαρμαρίνη στήλη ὕψους 2 μ. καὶ πλάτους 0.80 μ. πάχους δὲ 0.30 μ. ἔχουσα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κυρίας ὄψεως τετράγωνον ἐμβάθυνσιν, ἣν περιβάλλει ταινία. Ἡ στήλη αὕτη ἀνευρέθη εἰς τέσσαρα τεμάχια, ἡ βᾶσις δὲ αὐτῆς εὐρίσκεται κατὰ χώραν. Ἴσως πρόκειται περὶ τῆς θέσεως, ἐνθα ἀνεγράφοντο ἐκάστοτε ὄρισμένοι ἀγγελίαι.

Ἄριστερὰ τοῦ μωσαϊκοῦ δαπέδου τοῦ αἵθριου ὑπάρχει ἡμικυλινδρικός παλαιὸς κλίβανος, ἀνευρεθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτῆτου κατὰ τὴν θεμελίωσιν τῆς ἀποθήκης καὶ ἐρευνηθεὶς πρὸ ἐτῶν ὑπ' ἐμοῦ, περὶ τὸν ὅποιον συνελέγη μέγα πλῆθος πλακῶν πολυχρῶμων συμπαγῶν καὶ εὐθρίπτων ἐξ ἀκαθαρίστου ὑάλου, ὧς καὶ πλῆθος ψηφίδων ἐκ τῶν συνήθων πρὸς κατασκευὴν μωσαϊκῶν δαπέδων. Ὁ κλίβανος οὗτος ἔχει εἰς ὕψος 0.65 μ. μαρμαρίνην πλάκα, τὸ κάτω δὲ μέρος αὐτοῦ ἔχει σαφῆ ἴχνη καύσεως. Ὁ κλίβανος ἀνευρέθη εἰς τὸ μέσον τετραγώνου διαμερίσματος ἐπεστρωμένου διὰ πλακῶν, οὕτινος διεσώθη τμήμα τοῦ ἀριστεροῦ τοίχου πλάτους 0.70 μ. Ἐντὸς τούτου ἀνευρέθη ἀπελευθερωτικὴ ἐπιγραφή ρωμαϊκῶν χρόνων ἀναγεγραμμένη ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας χριστιανικοῦ ἐπιθήματος, ἥτοι ἐπὶ πλακὸς χρησιμοποιηθείσης ὑπὸ χριστιανῶν. Τὸ διαμέρισμα τοῦτο μετὰ τοῦ κλιβάνου ἔχει πάντα τὰ γνωρίσματα ἐργαστηρίου μωσαϊκῶν, εἶναι δὲ ἄξιον σπουδῆς δὲν γνωρίζω τοῦλάχιστον παρόμοιον εὔρημα.

Γενικῶς τ' ἀνευρισκόμενα κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ταύτην εἶναι σπουδαιότατα, ἡ ἐντελής δὲ ἀποκάλυψις τοῦ μνημείου τούτου θὰ ἐρμηνεύσει ἴσως εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν ἀστικὴν μορφήν τῆς παλαιοχριστιανικῆς ταύτης πόλεως τῶν Θηβῶν τῆς Θεσσαλίας.

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ